

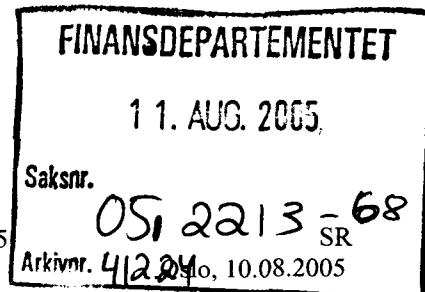

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.

0030 OSLO

Deres ref.

Vår sak 05/01697-015 007460/05
665.3

HØRING - NOU 2005:15 - OBLIGATORISK TJENESTEPENSJON

Landsorganisasjonen i Norge har mottatt departementets brev av 1. juli d.å. angående ovennevnte.

Generelle merknader

LOs mål for pensjonssystemet formulert av LO-kongressen 2005 er å sikre alle en pensjon tilsvarende 60-70 prosent av tidligere lønn. For å oppnå dette, må en sikre et høyest mulig nivå i folketrygden og gradvis gjøre tjenstepensjonssystemet bredere og mer gjennomgående, som i andre land. Slike ordninger vil i tillegg til billigere drift kunnet sikre kjønnsnøytrale premier og jobbskifte uten tap av pensjon.

De som ikke er dekket av tjenstepensjoner nå må få sin pensjonsopptjening hevet umiddelbart gjennom en lovpålagt minsteordning basert på dagens lovgivning. Samtidig utredes det en mer langsiktig løsning med brede tjenstepensjoner, som

- sikrer alders- og kjønnsnøytrale premier
- sikrer full overføring av pensjonsrettigheter ved jobbskifte
- sikrer pensjonsopptjening også for midlertidig- og deltidsansatte
- har lave driftskostnader

Landsorganisasjonen i Norge er tilfreds med at det fremmes et forslag til lov om obligatorisk tjenstepensjon innenfor en tidsramme som gjør det mulig å få på plass loven fra 1.1.2006, slik at avsetninger og innskudd kan starte fra 2. halvår 2006. Dermed er LOs krav om å få på plass en obligatorisk tjenstepensjon fra 2006 innfridd, i samsvar med tidligere krav fra LO, og statsministerens brev til partene etter tariffoppgjøret i 2004.

Pensjonsrettigheter bygges opp over en periode på opp til 30-40 år, gjennom betaling av premier eller innskudd. Som beregningene i utredningen fra Banklovkommissjonen viser, tar det 40 år å opptjene rettigheter som kan gi et vesentlig supplement til Folketrygden. Det er derfor av overordnet betydning for LO å komme i gang raskt, slik at de 5-600 000 arbeidstakere som i dag ikke har et slikt supplement, kan ta del i slik opptjening så raskt som

mulig, uavhengig av utformingen av Folketrygden etter reformprosessen. Dermed er et viktig skritt tatt for å starte på opprettingen av de store forskjeller som oppstår gjennom at så mange mangler tjenstepensjoner.

LO er inneforstått med at dette legger strenge tidsrammer for høringen, slik at en proposisjon kan fremmes ved fremleggingen av Statsbudsjettet og slik at Stortinget får den nødvendige tid til å behandle loven i høstsesjonen.

Systemet for tjenstepensjoner er komplekst og det er vokst fram under en lang historie både før og etter at Folketrygden ble innført. Det bygger på at tjenstepensjonen er organisert med basis i den enkelte bedrift, der det er mange valgmuligheter knyttet til type av ordning, ytelsesnivåer, forvaltning osv. En smidig innføring av obligatorisk tjenstepensjon forutsetter at de etablerte ordningene kan videreføres med minst mulig endringer dersom ordningene tilfredsstillende minstandard.

For mange vil obligatorisk tjenstepensjon gi et betydelig tilskudd til folketrygden. Imidlertid vil det, av rene praktiske grunner i en ordning som bygger på bedriftenes tilknytning, være begrensninger som gjør at den ikke passer godt for alle. Selvstendig næringsdrivende i kombinerte yrker som musikere, vil kunne falle utenfor minstekravene til yrkesaktivitet. Dette understreker behovet for en sterk folketrygd, samt at en i det videre arbeid med tjenstepensjon ivaretar slike behov gjennom fellesordninger.

Med disse generelle føringer og premisser, som også er gitt i Stortingets vedtak om pensjon (Innstilling S nr 195, 2004-2005) anser LO at Kommisjonen har funnet fram til et opplegg som er godt tilpasset de krav vi må stille til en obligatorisk tjenstepensjon som skal tre i kraft straks.

Minstekravet

Kommisjonen foreslår at minstekravet er et innskudd på 2 pst. av lønn mellom 1 og 12 G. Dette er i samsvar med lov om innskuddspensjon (LOI) og gir en rimelig fordeling. Det innføres en obligatorisk ordning med innskudds/premiefritak. Dette sikrer at alderspensjonen ikke bortfaller ved uførhet. Videre er det foreslått at bedriften skal dekke de administrative kostnadene slik Lov om foretakspensjon (LOF) men ikke LOI krever. LO støtter disse forslagene.

LO er tilfreds med at det legges til rette for at tjenstepensjonsproduktet kan forbedres og bygges ut med løsninger for både uføre- og etterlatteytelser. I denne forbindelse ønsker vi at det rettes særlig oppmerksomhet på muligheten det er lagt opp til gjennom adgangen til medfinansiering av ordningen fra arbeidstakers side. Ved å stimulere til slike løsninger øker legitimiteten og følelsen av eierskap til pensjonsløsningene blant de ansatte. Det vil være en styrke for alle parter. Det er videre vår oppfatning at slike løsninger best finner sin form gjennom avtaler partene i mellom, slik forslaget legger opp til bl.a. gjennom adgangen til felles innkjøpsordninger.

LO ønsker derfor at det i forhold til de nye reglene i § 6 i forslaget, vurderes om det er mulig å innføre mer forpliktende bestemmelser om arbeidstakers medfinansiering og partssamarbeid i ordningene.

Dette betyr ikke at bidrag fra arbeidstakere skal erstatte arbeidsgivers bidrag. Ansattes bidrag kommer på toppen av arbeidsgiverpremien der arbeidsgiver av økonomiske grunner ikke kan øke bidragene, eller der slike ikke er avtalt.

Valgfrihet

Innenfor LOI og LOF har bedriften store valgmuligheter, og Kommisjonen forslår at denne videreføres gjennom lovforslaget om obligatorisk tjenstepensjon. Det er nødvendig for at skal unngå betydelige omlegginger av eksisterende ordninger, der ordningene ellers er minst like gode som minstestandarden. Dette opplegget er i tråd med LOs syn på innfasingen av obligatorisk tjenstepensjon. Det er ikke grunnlag for å endre etablerte ordninger som tilfredsstiller minstekravene. Nivået i disse må ikke svekkes.

Kriteriene for minstestandard ved ytelsesordninger

Det er behov for å kunne angi hvordan minstestandarden skal praktiseres dersom bedriften har eller ønsker å etablere en ytelsesbasert ordning. Kommisjonen har utført et omfattende utredningsarbeid som gir et godt grunnlag for å sammenlikne ytelsesordninger og innskuddsordninger. Det foreslås regler for hvordan eksisterende og nye ytelsesordninger skal sammenliknes med minstekravet slik det er definert for innskuddspensjonen.

Sammenlikningen kan imidlertid bare foretas under visse standard forutsetninger om ordningenes varighet, levealder, avkastning og lønnsutvikling. Videre kan bedriftens lønnsnivå spille inn og gjøre sammenlikninger mer komplisert. Kommisjonen har drøftet disse problemene utførlig.

Av særlig betydning er her forutsetningen om avkastning. Blir avkastningen dårligere (bedre), får arbeiderne en lavere (høyere) pensjon enn forutsatt i en innskuddsordning, mens det er bedriften som må skyte til mer (mindre) premie i en ytelsesordning. Overgang til innskuddsordning innebærer således en flytting av risiko for avkastningsresultatet fra bedrift og forsikringsselskap og til den enkelte. Det er derfor valgt et forsiktig anslag for forventet avkastning. Det innebærer imidlertid ikke noen garanti for at avkastningen blir som anslått, bare en forholdsvis lav sannsynlighet for svært uheldige utfall. Det er nødvendig at det velges veloverveide og dyktige forvaltere, og at de ansatte får det nødvendige innsyn i risikoen som er involvert. Her stilles det store krav til så vel forvaltere som opplysnings- og opplæringsvirksomhet.

Kommisjonen er kommet til at en ytelsesordning der denne gir et netto tillegg til Folketrygden over et visst nivå gir det beste grunnlag for sammenlikning. Siden hovedtyngden av de lønnstakere som berøres av lovforslaget har en lønn nær 4 G (240 000), har Kommisjonen lagt dette nivået til grunn.

Dersom ytelsesordningen gir minst 9 pst ved ti års varighet av utbetaling, minst 7 pst ved 15 års varighet eller 5 pst ved livsvarighet, skal ytelsesordningen anses som godkjent etter minstekravene. Slike sjablongregler letter praktiseringen av minstestandarden for bedrifter og ansatte og er derfor å foretrekke, selv om de gir en grov sammenlikning. Lovreglene åpner likevel for godkjenning av andre standarder, men da kreves en nærmere gjennomgang. Dette gir den nødvendige smidighet.

Kontroll og tilsyn

Oppfølgingen for å sikre at loven blir fulgt i praksis, kommer til å bli en krevende oppgave. Obligatorisk tjenstepensjon vil være nytt for om lag 200 000 bedrifter. Mange av disse vil være uvante med å betale for pensjonsordning. Kredittilsynet har i dag oppgaven med å føre tilsyn av pensjonslovene, og forslås gitt tilsynsoppgaven med obligatorisk tjenstepensjon.

Siden en her vil ha å gjøre med deler av bedriftslivet Kredittilsynet har liten erfaring med, og tilsynet er lite tilpasset flere av de oppgaver en her står overfor, vil dette kreve nye ressurser og til en viss grad ny kompetanse på kontrolliden. LO forutsetter at tilsynet får de nødvendige ressurser, slik at kontrollen blir reell.

LO slutter seg til de øvrige krav om kontroll og rapportering. Dersom det blir behov for ytterligere tiltak forutsetter vi at dette følges opp av myndighetene etter en evaluering. LO forutsetter at arbeidslivets hovedparter gis en sentral rolle i en slik oppfølging og evaluering.

LO understreker viktigheten og nødvendigheten av en effektiv kontroll knyttet til bestemmelsen om at alle foretak som er skattepliktige til Norge etter skatteloven, skal ha plikt til å opprette tjenstepensjonsordning for sine ansatte dersom foretaket har fast driftssted her. Dette berører særlig spørsmål om de uønskede forholdene i arbeidslivet knyttet til sosial dumping. Virksomheter som forsøker å trenere innføringen av de obligatoriske ordningene må møtes med reelle sanksjoner.

Også tvister knyttet til praktiseringen av minstekravene kan bli krevende. Her kan det bli bruk for en styrking av Kredittilsynets rolle, for eksempel ved en egen tvistenemd, slik en har ved tolkning av tariffavtaler. Det kan også vise seg nødvendig med oppsøkende virksomhet der et samarbeid med Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet kan etableres.

Tillitsvalgte gjennom deres organisasjoner, må ha rett til innsyn i forsikringsavtaler for å kontrollere at disse er i henhold til minstekravene. Dette vil også kunne forhindre unødige og ressurskrevende klagesaker til Kredittilsynet.

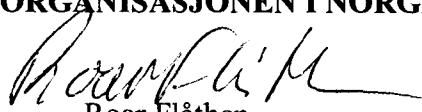
Felles innkjøpsordning

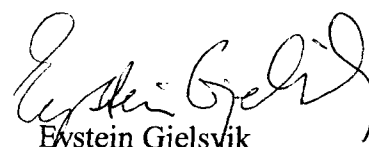
Strukturen av gebyrer og kostnader er slik at det er dyrt å være liten i pensjonsmarkedet. Det åpnes derfor for felles innkjøpsordninger som et tiltak for å etablere samarbeid mellom bedrifter. Disse kan enten bygge på selvstendige eller felles ordninger. LO støtter dette forslaget, og viser samtidig til at Stortinget i innstillingen av behandlingen av forsikrings- virksomhetsloven ber om at det åpnes for felles pensjonskasser.

Det er uten tvil lite rasjonelt av små bedrifter å opptre som enkeltkunder i pensjonsmarkedet. På lengre sikt må det tilrettelegges for felles pensjonsordninger slik det er skissert i LOs pensjonsvedtak på Kongressen i 2005, der det tilrettelegges for mer standardiserte og rasjonelle pensjonsprodukter som tilfredsstiller et moderne arbeidslivs krav til bytte av jobb uten tap av rettigheter og med kjønns- og aldersnøytrale premier.

Partene i arbeidslivet må sikres innflytelse og medbestemmelse. Styringsgruppene er viktige i denne sammenheng. Tjenstepensjon må bli forhandlingstema sentralt og lokalt, slik at disse hensyn ivaretas på best mulig måte. Standardisering, samordning, administrasjon og kapitalforvaltning er sentrale tema i denne sammenheng.

Med vennlig hilsen
LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Roar Flåthen

Eystein Gjelsvik